

'সমানো মন্ত্র সমিতি সমানী'

UNIVERSITY OF NORTH BENGAL
B.Sc. Minor/Dsc 1st Semester Examination, 2024

CHEMMIN101/CHEMDSC101-CHEMISTRY
PHYSICAL CHEMISTRY-I

Time Allotted: 2 Hours 30 Minutes

Full Marks: 60

The figures in the margin indicate full marks.

1. Answer any *five* questions from the following:

$2 \times 5 = 10$

নিম্নলিখিত যে-কোন পাঁচটি থগ্রের উত্তর দাওঃ

নিম্নলিখিত কুন্তৈ পাঁচ প্রশ্নহস্তকো উত্তর লেখনুহোস্ত :

- (a) What is crystalline and amorphous solids?

ক্রিস্টলীয় (Crystalline) ও নিরাকার (amorphous) কঠিন কি ?

ক্রিস্টলীয় (Crystalline) অনি অমোর্ফস (amorphous) ঠোসহস্ত কে হুন ?

- (b) Ether has the higher vapour pressure than water at the same temperature. Give reason.

একই তাপমাত্রায় ইথারের বাষ্পীয় চাপ জলের চেয়ে বেশী। কারণ দর্শাও।

এতেই তাপক্রমমা পানীকো তুলনামা ইথরমা বাষ্পকো চাপ (vapour pressure) বেশী হুন্ত-কারণহস্ত দিনুহোস্ত।

- (c) What do you mean by laminar flow of a liquid?

একটি তরলের লেমিনার প্রবাহ বলতে কি বোৰা ?

তরল পদাৰ্থকো লামিনার (laminar) প্রবাহ ভন্নালৈ কে বুজিন্ত ?

- (d) Define the terms: Critical volume and Critical temperature.

সংকট আয়তন এবং সংকট তাপমাত্রার সংজ্ঞা দাও।

Critical আয়তন অনি Critical তাপমান পরিভাষিত গৰ্নুহোস্ত।

- (e) What is compressibility factor? What is its value for an ideal gas?

সংকোচক গুণাঙ্ক কি ? একটি আদৰ্শ গ্যাসের ক্ষেত্ৰে এৱং মান কত ?

কম্প্ৰেসিবিলিটী (Compressibility) কাৰক ভনেকো কে হো ? এক আদৰ্শ গ্যাসকো লাগি ঘসকো মূল্য কে হো ?

- (f) State and explain the law of constancy of interfacial angle.

Interfacial কোণের স্থায়িত্বের সূত্ৰ বিবৃত ও ব্যাখ্যা কৰ।

ইন্ট্ৰফেসিয়ল কোণ (Interfacial angle) হস্তকো স্থিৰতাকো নিয়ম লেখনুহোস্ত অনি ব্যাখ্যা গৰ্নুহোস্ত।

- (g) Mention one use of common ion effect.

সমান্য আয়ন প্ৰভাৱেৰ একটি উদাহৰণ দাও।

সামান্য আয়ন প্ৰভাৱ (common ion effect) কো প্ৰযোগ উল্লেখ গৰ্নুহোস্ত।

(h) Why small drops of liquids are spherical in shape?

জলের ক্ষুদ্র ফোঁটাগুলির আকার গোলাকার কেন?

তরল পদার্থকা সানা থোপা কিন গোলাকার হুন্তন্?

2. Answer any six questions from the following:

$5 \times 6 = 30$

নিম্নলিখিত যে-কোন ছয়টি প্রশ্নের উত্তর দাও:

নিম্নলিখিত কৃন্তৈ ছয়টা প্রশ্নকো উত্তর লেখনুহোস্ত:

(a) (i) Derive Henderson equation for an acid buffer solution.

একটি অম্ল বাফার দ্রবণের জন্য Henderson সমীকরণটি আহরণ কর।

অম্ল বফর ঘোল (acid buffer solution) কো লাগি Henderson কো সমীকরণ নিকালনুহোস্ত।

(ii) Gases cannot be liquified unless their temperature be lowered to values equal to or below their critical temperature. — Justify or criticise.

গ্যাসগুলিকে তরলীকৃত করা যায় না, যদি না তাদের তাপমাত্রা, সংকট তাপমাত্রা বা তার নীচে নামানো না যায়। — ন্যায্যতা প্রতিষ্ঠা কর বা সমালোচনা কর।

জবসম্ম গ্যাসকো তাপক্রমলাঈ তিনীহুরুকো critical তাপক্রমকো বৰাবৰ বা তলকো মানহুরুমা ঘটাইঁদেন, তবসম্ম তিনীহুরুকো তরলীকৃণ গৰ্ন সকিঁদেন-আৰিত্ব বা আলোচনা গৰ্নুহোস্ত।

(b) (i) Discuss the molecular theory of surface tension.

পৃষ্ঠানের আনবিক তত্ত্বটি আলোচনা কর।

সতহ তনাবকো আণবিক সিদ্ধান্তকো চৰ্চা গৰ্নুহোস্ত।

(ii) How is the surface tension affected by temperature?

পৃষ্ঠান, তাপমাত্রার দ্বাৰা কিভাবে প্ৰভাৱিত হয়?

সতহ তনাব তাপমানদ্বাৰা কসৰী প্ৰভাৱিত হুন্ত?

(iii) What is the value of ionic product of water at 25°C?

25°C তাপমাত্রায় জলের আয়নীয় গুণফল কত?

25°C মা পানীকো আয়নিক উত্পাদনকো মূল্য কতি হুন্ত?

(c) (i) How does the viscosity of liquid change with temperature and pressure?

তাপমাত্রা ও চাপেৰ সাথে সান্ততা কিভাবে পৰিবৰ্তিত হয়?

তাপক্রম র দৰাবৰ সংগ তৰল পদাৰ্থকো চিপচিপাপন কসৰী পৰিবৰ্তন হুন্ত?

1

(ii) What do you mean by fluidity of liquid? What is the unit of co-efficient of viscosity?

তৰলেৰ তাৱল্য (fluidity) বলতে কি বোৰা? সান্ততা-সহগেৰ একক কি?

তৰল পদাৰ্থকো তৰলতা ভনেকো কে হো? চিপচিপাপনকো গুণাংককো একাই কে হো?

1+1

(d) (i) State and explain the law of mass action. Write the expression for equilibrium constant.

$1\frac{1}{2} + \frac{1}{2}$

ভৱ-ক্রিয়া সূত্ৰ বিবৃত ও ব্যাখ্যা কৰ। সাম্য-ধৰ্মকেৱ অভিব্যক্তি লেখ।

Law of mass action লেখনুহোস্ত অনি ব্যাখ্যা গৰ্নুহোস্ত। সন্তুলন স্থিৰ (equilibrium constant) কা লাগি অভিব্যক্তি লেখনুহোস্ত।

(ii) Explain the dynamic nature of equilibrium.

সাম্যাবস্থাৰ গতিশীল চৱিতি ব্যাখ্যা কৰ।

সন্তুলনকো গতিশীল প্ৰকৃতিকো ব্যাখ্যা গৰ্নুহোস্ত।

2

- (iii) K_p for forward reaction is 2.5. What is the K_p value for the reverse reaction? 1
 सम्मुखवर्ती विक्रियार K_p हल 2.5। पश्चाद्मूर्खी विक्रियार K_p -एर मान कत ?
 अगाडि प्रतिक्रियाको लागि K_p , 2.5 हो भने उल्टो प्रतिक्रियाको लागि K_p को मूल्य कति हुन्छ ?
- (e) (i) Sketch the (100), (110), (111) and (222) plane of a cubic cell. 2
 एकटि घन कोषेर (100), (110), (111) एवं (222) तलाण्डलि अक्षन कर।
 क्यूबिक सेलको (100), (110), (111) अनि (222) प्लेन स्केच गर्नुहोस्।
- (ii) Identify the crystal system having the following dimensions: 1
 $\alpha = \gamma = 90^\circ \neq \beta$ and $a \neq b \neq c$
 निम्नलिखित मात्रायुक्त स्फटिक तत्र चिह्नित करः
 $\alpha = \gamma = 90^\circ \neq \beta$ एवं $a \neq b \neq c$
 निम्न आयाम भएको क्रिस्टल प्रणाली पहिचान गर्नुहोस्।
 $\alpha = \gamma = 90^\circ \neq \beta$ अनि $a \neq b \neq c$
- (iii) Find the Miller indices of the plane that has intercepts on the crystallographic axes in the ratio of 1 : 2 : ∞ . 2
 स्फटिक तलेर गिलार सूचकाण्डलि बेर कर या 1 : 2 : ∞ अनुपाते स्फटिकेर तिन्ति अक्षके छेद करे।
 1 : 2 : ∞ को अनुपातमा क्रिस्टलोग्राफिक अक्षहरू (crystallographic axes) मा अवरोधहरू भएको प्लेनको मिलर सूचकांकहरू (Miller indices) खोजनुहोस्।
- (f) (i) Derive the relation between solubility and solubility product of a sparingly soluble salt $AxBy$. 3
 एकटि सामान्य (Sparingly) द्राव्य लवण, $AxBy$ -एर द्राव्यता ओ द्राव्यता शुणफलेर मध्येकार मम्पर्क आहरण कर।
 थोरै घुलनशील नुन $AxBy$ को घुलनशीलता र घुलनशीलता उत्पादन बीचको सम्बन्ध व्युत्पन्न गर्नुहोस्।
- (ii) Why is aqueous solution of $FeCl_3$ acidic and that of Na_2CO_3 is basic? 2
 $FeCl_3$ -एर जलीय द्रवण आम्लिक एवं Na_2CO_3 -एर द्रवण क्षारीय। केन ?
 $FeCl_3$ को जलीय घोल किन अम्लीय हुन्छ तथा Na_2CO_3 को भने क्षारीय हुन्छ ?
- (g) (i) What are the postulates of kinetic theory of gas? 3
 ग्यासेर गतीय तद्वेर श्रीकार्याण्डलि कि कि ?
 ग्यासको गतिज सिद्धान्त (kinetic theory) को postulate हरू लेखनुहोस्।
- (ii) What do you mean by continuity of state? 2
 Continuity of state (अवस्थार धाराबाहिकता) बलते कि बोध ?
 Continuity of state भनेको कै हो ?
- (h) (i) What is Boyle's temperature? Show that Boyle temperature $T_b = a/Rb$. 1+2
 बयेल तापमात्रा कि ? देखोओ ये, बयेल तापमात्रा, $T_b = a/Rb$.
 Boyle को तापमान कै हो ? Boyle को तापमान $T_b = a/Rb$ हुन्छ भनि देखाउनुहोस्।
- (ii) What is Reynolds number? What is its significance? 1+1
 Reynolds संख्या कि ? इहार तांपर्य कि ?
 Reynold को संख्या कै हो ? यसको कै महत्त्व हुन्छ ?

3. Answer any *two* questions from the following:

10×2 = 20

निम्नलिखित ये-कोन दृष्टि प्रश्नों से उत्तर दो।
निम्नलिखित कुनै दुई प्रश्नों को उत्तर लेखनुहोस्।

- (a) (i) What do you mean by hydrolysis of salt? Derive the expression for pH for the hydrolysis of salt of weak acid and weak base. 1+4
जबगेर जल-वियोजन बलते कि बोध ? मृदु अम्ल ओ मृदु क्षारेर लबगेर जल-वियोजनेर जन्य pH-एर समीकरणटि आहरण कर।
नुनको हाइड्रोलाइसिस भन्नाले के बुझिन्छ ? कमजोर अम्ल र कमजोर क्षारको नुनको हाइड्रोलाइसिसको pH को अभिव्यक्ति निकाल्नुहोस्।
- (ii) Derive the kinetic gas equation, $PV = \frac{1}{3}mn\bar{c}^2$. 3
ग्यासेर गतीय समीकरण, $PV = \frac{1}{3}mn\bar{c}^2$ आहरण कर।
काइनेटिक ग्यास समीकरण (kinetic gas equation), $PV = \frac{1}{3}mn\bar{c}^2$ निकाल्नुहोस्।
- (iii) Derive SI units of Van der Waals constants. 2
भ्यान डार ओयालशेर धूबकफुलिर SI एकक आहरण कर।
Van der Waal को स्थिरांकको SI एकाइ निकाल्नुहोस्।
- (b) (i) Derive Bragg's equation. 3
Bragg-एर समीकरण आहरण कर।
Bragg को समीकरण निकाल्नुहोस्।
- (ii) Show that the unit cell of NaCl crystal contains 4Na⁺ and 4Cl⁻ ions. 3
देखो ये, NaCl केलासेर एकक कोवे 4Na⁺ एवं 4Cl⁻ आयन थाके।
NaCl क्रिस्टलको एकाइ सेलमा 4Na⁺ अनि 4Cl⁻ आयनहरू हुन्छ भनेर देखाउनुहोस्।
- (iii) Explain the cleansing action of soap and detergent. 3
साबान एवं डिट्रॉजेन्टेर परिष्कार करार कार्यकारिता व्याख्या कर।
साबुन र डिटर्जेन्टको सफोइ कार्यको व्याख्या गर्नुहोस्।
- (iv) Write the expression for interplanar distance (d_{hkl}) between the plane in a cubic lattice. 1
एकटि घन त्रिमात्रिक ब्यवस्थाय (lattice) तलांगलिर मध्ये आष्ट-तल दूरत्तेर (d_{hkl}) अभिव्यक्ति लेख।
क्यूबिक जाली (cubic lattice) मा प्लेन बीचको अन्तर-प्लानर दूरी (d_{hkl}) को निम्नि अभिव्यक्ति लेखनुहोस्।
- (c) (i) Derive the relation between K_p , K_c and K_x . Write one reaction for which $K_p = K_c = K_x$. 3+1
 $K_p = K_c = K_x$.
 K_p , K_c एवं K_x -एर मध्ये सम्पर्क आहरण कर। एकटि विक्रिया लेख, यार $K_p = K_c = K_x$.
 K_p , K_c अनि K_x माझको सम्बन्ध निकाल्नुहोस्। $K_p = K_c = K_x$ भएको एउटा प्रतिक्रिया लेखनुहोस्।
- (ii) Derive T_c , P_c and V_c in terms of Van der Waals constants. 4
भ्यान डार ओयालशेर धूबकफुलिर परिप्रेक्षिते T_c , P_c एवं V_c आहरण कर।
Van der Waal को constant को सन्दर्भमा T_c , P_c अनि V_c निकाल्नुहोस्।
- (iii) State and explain Le Chatelier's principle. 2
Le Chatelier-एर नीति विवृत ओ व्याख्या कर।
Le Chatelier को सिद्धान्त लेखनुहोस् अनि व्याख्या गर्नुहोस्।
